

B. Osobitná časť

K bodu 1

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s bodom 9.

K bodom 2, 3, 4

Vzhľadom na navrhovanú koncepciu, podľa ktorej pri profesoroch bude po ukončení konania predkladať rektor návrh na odvolanie profesora, je potrebné zohľadniť pôsobnosť jednotlivých rezortných ministrov. Súvisí to so skutočnosťou, že ak ide o vymenovanie profesora, návrh predkladá štátna vysoká škola prezidentovi prostredníctvom rezortného ministra; ide tu aj o terminologický rozdiel, keďže návrh na vymenovanie predkladá vysoká škola, no návrh na odvolanie bude podávať výslovne rektor.

K bodu 5

V nadväznosti na zavedenie systému „zneplatňovania“ riadneho skončenia štúdia a odnímania akademického titulu sa zavádza nový druh skončenia štúdia vo vzťahu k osobám, ktoré v danom čase študujú niektorý študijný program, a počas štúdia im je odňatý akademický titul vzťahujúci sa na študijný program nižšieho stupňa, resp. vzdajú sa ho.

Ak napr. ide o študenta študijného programu druhého stupňa, ktorý stratí vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa, môže ísť o dôvod na vylúčenie zo štúdia, pretože ten, kto nemá vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa nespĺňa podmienky na prijatie na štúdium študijného programu druhého stupňa.

Skončenie štúdia nie je v tomto prípade automatické, ale vysoká škola o ňom rozhodne v prípade, že študujúci prestal plniť podmienky na prijatie na štúdium. Napr. študujúci v magisterskom študijnom programe mohol pred prijatím na toto štúdium riadne skončiť dve štúdiá bakalárskych študijných programov. Počas jeho magisterského štúdia bude rozhodnuté, že jedno zo štúdií riadne neskončil, ale tým, že v minulosti riadne skončil aj druhé štúdium, môže naďalej spĺňať podmienky na prijatie na štúdium magisterského študijného programu.

K bodom 6 a 7

Legislatívno-technické úpravy súvisiace s bodom 5.

K bodu 8

Tým, že centrálny register študentov, sa stáva zdrojom údajov o dosiahnutom vysokoškolskom vzdelaní v SR pre ostatné informačné systémy verejnej správy, je potrebné, aby v prípade odňatia alebo vzdania sa akademického titulu, bola táto skutočnosť premietnutá aj v tomto informačnom systéme ako zdrojovom systéme, a nevykazovalo sa naďalej, že daná osoba riadne skončila príslušné vysokoškolské štúdium, resp. údaje o získanom vysokoškolskom diplome.

Termín skončenia štúdia sa zachováva, mení sa len dôvod skončenia štúdia.

K bodu 9

Vzhľadom na navrhovanú koncepciu, podľa ktorej pri profesoroch bude po ukončení konania predkladať rektor návrh na odvolanie profesora je potrebné túto skutočnosť premietnuť aj do pôsobností ministra školstva (vo vzťahu k verejným vysokým školám a súkromným vysokým školám), keďže aj pri vymenovaní profesora návrh predkladá prezidentovi verejná vysoká škola a súkromná vysoká škola prostredníctvom ministra školstva; ide tu aj o terminologický rozdiel, keďže návrh na vymenovanie predkladá vysoká škola, no návrh na odvolanie bude podávať výslovne rektor.

K bodu 10

Vzhľadom na skutočnosť, že v rámci navrhovanej schémy sa má rozhodovať o významných právach fyzických osôb, sa z dôvodu jednoznačnosti postupu navrhuje, aby sa na konanie – rovnako ako v ČR – vzťahoval Správny poriadok.

Aplikácia Správneho poriadku tak znamená, že na konanie sa vzťahujú všetky jeho inštitúty okrem prípadov, keď navrhovaná úprava v zákone o vysokých školách predstavuje lex specialis.

Zároveň je potrebné poukázať na skutočnosť, že v konaní podľa správneho poriadku je druhostupňovým orgánom Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR pre verejné vysoké školy a súkromné vysoké školy podľa § 102 ods. 2 písm. n) zákona č. 131/2002 Z. z, Ministerstvo obrany SR pre vojenské vysoké školy podľa § 43 ods. 6 písm. k) zákona č. 131/2002 Z. z, Ministerstvo vnútra SR pre policajné vysoké školy podľa § 44 ods. 4 písm. j) zákona č. 131/2002 Z. z a Ministerstvo zdravotníctva SR vo vzťahu k zdravotníckym vysokým školám podľa § 45 ods. 4 písm. g) zákona č. 131/2002 Z. z.

K bodu 11

Upravuje sa systém „odnímania titulov“. V tejto oblasti je potrebné sa vysporiadať s niekoľkými otázkami, najmä

- čo odnímať,
- za akých okolností odnímať,
- kto má rozhodovať v prvom stupni aj v druhom stupni,
- do akého času od absolvovania štúdia/udelenia titulu je možné rozhodovať,
- aké majú byť následky rozhodnutia.

Vo vzťahu k otázke „čo odnímať“ je potrebné rozlišovať situácie, ktoré upravuje zákon o vysokých školách:

- pri absolvovaní študijného programu absolvent získava vysokoškolské vzdelanie príslušného stupňa a udelenie akademického titulu je „sprievodnou“ udalosťou, preto je

nutné sa vysporiadať prioritne so samotným vysokoškolským vzdelaním prostredníctvom právnej udalosti riadneho skončenia štúdia,

- pri rigoróznom konaní absolvent nezískava ani vysokoškolské vzdelanie, ani inú kvalifikáciu, ale „len“ príslušný akademický titul, preto v tomto prípade ako následok postačuje jeho odňatie; akademický titul udeľuje vysoká škola,
- pri habilitačnom konaní rovnako ako pri rigoróznom konaní sa „len“ udeľuje vedecko-pedagogický alebo umelecko-pedagogický titul docent, preto aj tu ako následok postačuje jeho odňatie; titul udeľuje vysoká škola (o návrhu rozhoduje vedecká rada vysokej školy/fakulty),
- pri inauguračnom konaní sa osoba vymenúva za profesora, pričom vymenovanie (udelenie vedecko-pedagogického alebo umelecko-pedagogického titulu profesor) vykonáva prezident SR na návrh vysokej školy predložený prostredníctvom ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR, preto v tomto prípade nie je možné hovoriť o odňatí titulu, ale ako následok je možné upraviť konanie v pôsobnosti vysokej školy, t.j. návrh na odvolanie profesora s jeho následným odvolaním prezidentom republiky.

Návrh sčasti vychádza z českej právnej úpravy v § 47c až 47g zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) s modifikáciami vyplývajúcimi z platného znenia zákona č. 131/2002 Z. z.

K § 108e

Vymedzujú sa podmienky rozhodnutia a vymedzuje sa vecne obsah samotného rozhodnutia. V prípade akademických titulov udelených po absolvovaní vysokoškolského štúdia sa rozhoduje o tom, že absolvent riadne neskončil príslušné štúdium, čo má ako sprievodný následok vyhlásenie príslušných dokladov o absolvovaní štúdia (vysokoškolský diplom, dodatok diplomu a vysvedčenie o štátnej skúške) za neplatné a odňatie akademického titulu. Podstatou je, že vysokoškolské vzdelanie a akademický titul sa získavajú riadnym skončením štúdia, ale v rámci novo zavedeného správneho konania sa zistí, že neboli splnené všetky podmienky na riadne skončenie štúdia, preto sa v prvom rade rozhoduje o tom, že štúdium nebolo riadne skončené.

Upravené sú aj dôvody pre „odňatie“ tak, aby išlo o konkrétnejšie dôvody, na rozdiel od pomerne všeobecnej a nejednoznačnej českej úpravy, napr. „užití ... hrubě porušujícího právní předpisů“, „jiného úmyslného jednání proti dobrým mravům“ alebo „podstatně narušena možnost získat standardní znalosti a dovednosti absolventa“, zároveň sa navrhuje spresniť okruh trestných činov len na relevantné k „machináciám“ pri nadobudnutí vzdelania/titulu (v ČR ide o akýkoľvek úmyselný trestný čin). Vo vzťahu k dôvodu, ktorým je trestný čin, sa oproti ČR spresňuje, že ide už o právoplatné odsúdenie.

Vo vzťahu k trestným činom bude podstatné, aby medzi spáchaním trestného činu a získaním vzdelania/titulu bola príčinná súvislosť; posúdenie tejto príčinnej súvislosti však nie je vecou súdu v trestnom konaní, ale bude na posúdení rektora ako správneho orgánu.

Vzhľadom na to, že odňatie titulu, resp. vzdanie sa titulu môže mať vplyv na ďalší „akademický postup“, upravuje sa aj prípad, ak bude niekomu odňatý titul „bakalár“ (resp. sa ho vzdá), a táto osoba bude už mať udelený aj akademický titul „magister“, môže ísť o dôvod na konanie vo veci

titulu „magister“. Cieľom nie je „automatická“ strata aj tohto titulu, pretože môže nastať prípad, ak osoba získala viackrát vysokoškolské vzdelanie rovnakého stupňa absolvovaním rôznych študijných programov, pričom „strata“ jedného z nich nemusí nutne znamenať aj nesplnenie základnej podmienky na prijatie na štúdium vyššieho stupňa. Napr. niekto získal vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa (PhD.) v študijnom odbore „fyzika plazmy“, pričom vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa (Mgr.) získal absolvovaním jedného študijného programu v študijnom odbore „fyzika“ a absolvovaním iného študijného programu v študijnom odbore „sociológia“; odňatie akademického titulu „magister“ získaného v študijnom odbore „sociológia“ však neznamená, že táto osoba prestala spĺňať „základnú podmienku“ na prijatie na štúdium študijného programu tretieho stupňa (ktorou je bez ďalšieho „vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa“). V tejto súvislosti je rozdiel medzi odsekom 1 a odsekmi 2 až 4, keďže pri rigoróznom, habilitačnom a inauguračnom konaní zákon o vysokých školách nepoužíva pojem „základná“ podmienka.

V prípade, ak sa právoplatne rozhodne o tom, že dotknutá osoba neskončila riadne štúdium je potrebné definovať aj následok takéhoto rozhodnutia. Ak riadnym skončením štúdia sa získava vysokoškolské vzdelanie príslušného stupňa, rozhodnutie o tom, že k riadnemu skončeniu štúdia nedošlo tak znamená, že dotknutá osoba vysokoškolské vzdelanie príslušného stupňa nezískala. Zároveň, aby bola vylúčená interpretácia, že vysokoškolské vzdelanie príslušného stupňa nebolo získané vôbec, ustanovuje sa, že ide len vo vzťahu k príslušnému študijnému programu. Tým je zároveň jednoznačne zadaný vnútroštátny aspekt rozhodovania, keďže študijným programom je v kontexte zákona o vysokých školách je taký, ktorý je (bol) uskutočňovaný slovenskou vysokou školou. „Zneplatnenie“ riadneho skončenia štúdia neznamená aj automatickú neplatnosť všetkých absolvovaných skúšok, takže je možné v rámci iného štúdia v súlade s kreditovým systémom štúdia považovať niektoré povinnosti zo študijného plánu za splnené (uznať ich podľa pravidiel vysokej školy). Keďže však bolo rozhodnuté o tom, že štúdium nebolo riadne skončené, nemohla daná osoba ani získať príslušný stupeň vysokoškolského vzdelania, keďže ten sa získava riadnym skončením štúdia, čo sa výslovne uvádza.

Obdobne je to aj vo vzťahu titulov docent a profesor, kde sa rektor bude vysporadúvať s otázkou, či odňatím titulu docent, ostali alebo neostali splnené podmienky na vymenovanie profesorom, prípadne či stratou vysokoškolského vzdelania tretieho stupňa, ostali alebo neostali splnené podmienky habilitačného konania.

Napokon sa vo vzťahu k trestným činom upravuje aj spôsob, ako sa má vysoká škola dozvedieť o takomto rozsudku – zaslaním rozsudku. Vzhľadom na to, aby nedochádzalo k zbytočnej administratívnej záťaži súdov, ustanovuje sa ich zasielanie na žiadosť. Žiadateľom bude vysoká škola, resp. ministerstvo školstva (vo vzťahu k štátnym vysokým školám v zmysle navrhovaného § 108k to bude príslušné rezortné ministerstvo), pričom sa predpokladá, že o prípade, ktorý by mohol byť dôvodom začatia správneho konania bude mať vysoká škola, resp. ministerstvo vedomosť z priebehu vyšetrovania v rámci trestného konania. Zároveň, aby nedochádzalo k zneužívaniu zasielania rozsudkov, bude na vysokej škole, resp. ministerstve, aby si vyhodnotili na základe vlastných poznatkov, či možno aspoň predpokladať príčinnú súvislosť medzi spáchaním trestného činu a skončením štúdia, resp. výsledkom rigorózného, habilitačného alebo inauguračného konania. S cieľom, aby vysoká škola nemohla „blokovať“ začatie konania

nevyžiadanim si rozsudku sa navrhuje, aby si ho mohlo vyžiadať aj ministerstvo. Pričom bez ohľadu na to, kto ho vyžiadala, súd ho zašle aj vysokej škole aj ministerstvu.

K § 108f

Vymedzuje sa príslušnosť na konanie vo veci „odňatia titulu“. Upravujú sa aj prípady, ak vysoká škola, na ktorej sa štúdium (alebo rigorózne, habilitačné alebo inauguračné konanie) uskutočnilo už neexistuje. Najmä v prípade súkromných vysokých škôl, keď právnická osoba, ktorá pôsobila ako súkromná vysoká škola, už nemusí pôsobiť ako súkromná vysoká škola, sa upravuje, že ministerstvo školstva v tomto prípade poverí konaním rektora inej vysokej školy.

Okrem ustanovenia toho, kto bude vo veci rozhodovať sa upravuje osobitne prípad vylúčenia z konania, vzhľadom na to, že vysoké školy nemajú svoj nadriadený orgán. „Náhradného“ rektora na rozhodovanie tak bude určovať ministerstvo – pre verejné a súkromné vysoké školy to bude ministerstvo školstva, pre štátne vysoké školy príslušné rezortné ministerstvo (§ 108k). V prípade štátnych vysokých škôl to znamená, že (vzhľadom na to, že z každého „typu“ je len jedna) v prípade vylúčenia rektora napr. Slovenskej zdravotníckej univerzity môže Ministerstvo zdravotníctva SR určiť, že o odňatí titulu „docent“ bude rozhodovať rektor Univerzity Komenského v Bratislave. Určený rektor (napr. rektor UK) bude zároveň rozhodovať nie vo svojom mene, ale v mene vylúčeného rektora (napr. SZU), pričom logistiku konania bude naďalej zabezpečovať vysoká škola, ktorej rektor bol vylúčený (v tomto prípade teda SZU).

Upravuje sa okruh účastníkov konania, pričom okrem samotnej dotknutej osoby sa s cieľom zabezpečenia verejnej kontroly konania navrhuje, aby účastníkom konania bol aj orgán vysokej školy, ktorý dal na konanie podnet (ak konanie začalo na jeho podnet). Keďže ministerstvo školstva (v prípade štátnych vysokých škôl príslušné ministerstvo) plní úlohu odvolacieho orgánu, v prípade, že konanie začne na jeho podnet, nepovažuje sa za účastníka konania.

Konanie môže začať tak na návrh, ako aj ex offo. Upravuje sa okruh subjektov, ktoré môžu dať rektorovi odôvodnený návrh na začatie konania. V kontexte návrhu § 108k, ak pôjde o štátnu vysokú školu, na podanie návrhu rektorovi je oprávnené príslušné ministerstvo (nie ministerstvo školstva). Možnosť iniciovať konanie zo strany akademického senátu vysokej školy alebo vedeckej rady vysokej školy sa nevzťahuje len na štúdium, ktoré sa neuskutočňovalo na niektorej z fakúlt alebo na habilitačné konanie, v ktorom rozhodovala vedecká rada vysokej školy, ale na všetky konania v rámci vysokej školy, t.j. tak na „celouniverzitnej“ úrovni, ako aj na fakultnej úrovni.

Oproti ČR sa navrhuje iné nastavenie lehôt na začatie konania – pri trestných činoch do 3 rokov, v ostatných prípadoch do 10 rokov. Rovnako je rozdiel aj v lehote na rozhodovanie, keďže vzhľadom na predpokladanú menšiu početnosť prípadov sa ako postačujúce javia 3 mesiace (90 dní).

Z dôvodu transparentnosti sa navrhuje, aby vysoká škola pravidelne informovala ministerstvo školstva o začatých konaniach aj o vydaných rozhodnutiach (resp. príslušné ministerstvo, ak ide o štátnu vysokú školu; § 108k).

Obdobne ako v ČR aj tu sa navrhuje, aby rektor mal rektor komisiu. Rozdielom je iné zloženie, ktoré zohľadňuje aj potrebu skúmania právnych aspektov prípadu, ako aj to, že práve komisia bude rektorovi predkladať návrh rozhodnutia. Vzhľadom na to, že komisia je „len“ poradným orgánom rektora (ktorý môže rozhodnúť aj inak, ako komisia navrhne), nie je potrebné v zákone detailne upravovať jej postup a rokovanie, avšak z dôvodu jednotnosti bude upravený vnútorným predpisom vysokej školy (pričom je na vysokej škole, či pôjde o osobitný vnútorný predpis, alebo činnosť komisie bude zapracovaná do niektorého z existujúcich vnútorných predpisov, napr. do štatútu). Zároveň s cieľom zabezpečenia verejnej kontroly sa ustanovuje verejnosť konania komisie.

Vzhľadom na to, že na konanie sa má vzťahovať Správny poriadok, z ustanovení § 102 vyplýva, že druhostupňovým orgánom je ministerstvo - pre verejné a súkromné vysoké školy ministerstvo školstva, pre štátne vysoké školy príslušné rezortné ministerstvo. Zohľadňujúc skutočnosť, že v konaní sa bude potrebné zaoberať odbornými otázkami, navrhuje sa, aby návrh rozhodnutia pripravovala osobitná komisia ktorej zloženie vyjadruje aj posudzovanie právnych aspektov prvostupňového konania aj odbornosť v príslušnej oblasti vedy, techniky alebo umenia.

Po vyčerpaní opravných prostriedkov v správnom konaní bude možné podať správnu žalobu, pričom sa rovnako ako v ČR navrhuje priznať jej odkladný účinok, ako aj kasačnej sťažnosti, ktorá môže nasledovať po rozhodnutí správneho súdu. Inak by mohol nastať prípad, že v správnom konaní sa právoplatne rozhodne o zneplatnení riadneho skončenia vysokoškolského štúdia, t.j. dotknutá osoba by stratila príslušné vysokoškolské vzdelanie, ale súd rozhodnutie zruší – znamenalo by to nejasnosť v tom, či by táto osoba opätovne získala vzdelanie a jemu zodpovedajúce oprávnenia.

Na zabezpečenie právnej istoty tretích osôb sa navrhuje, rovnako ako v ČR, zachovanie úkonov vykonaných dotknutou osobou pred nadobudnutím právoplatnosti príslušného rozhodnutia. Môže ísť o úkony v najrôznejších povolaniach vyžadujúcich vysokoškolské vzdelanie (advokáti, notári, lekári, učitelia, ...).

K § 108g

Oproti českej právnej úprave sa navrhuje zaviesť aj mechanizmus vzdania sa titulu, pričom následky sú v zásade rovnaké, ako v prípade rozhodnutia o odňatí. Na zabezpečenie právnej istoty sa navrhuje upraviť výslovnú neodvolateľnosť príslušného oznámenia. Zároveň na rozdiel od rozhodovania pre prípad zrušenia vysokej školy neskúma právny nástupca, ale dotknutá osoba bude oznámenie vždy zasielať ministerstvu (školstva, resp. rezortnému).

K § 108h

Zavádza sa ústredná evidencia rozhodnutí a vzdaní sa titulu, pričom vo vzťahu k evidencii právoplatných rozhodnutí je potrebné sa vysporiadať aj s prípadmi podania správnej žaloby.

Zároveň vzhľadom na odlišný model pri profesoroch sa navrhuje samostatná evidencia, keďže profesor neprestáva byť profesorom nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia rektora (pri vzdaní sa titulu však ide o jednostranný prejav vôle vymenovaného profesora).

Navrhuje sa, aby evidenciu viedlo centrálné ministerstvo školstva pre všetky vysoké školy, teda aj pre štátne. Preto sa zavádza povinnosť vysokých škôl oznamovať ministerstvu školstva relevantné údaje do evidencie. Výnimkou je prípad, keď ministerstvo školstva rozhodlo o odvolaní v druhom stupni, resp. keď mu bolo doručené oznámenie o vzdaní sa titulu, pretože informácie má z vlastnej činnosti. Ak sa prípad dostane pred správny súd, účastníkom konania je v prípade štátnej vysokej školy príslušné rezortné ministerstvo, preto v tomto prípade údaje na pozastavenie sprístupňovania dát z evidencie má ministerstvu školstva oznamovať príslušné rezortné ministerstvo.

K § 108i a 108j

Na rozdiel od českej právnej úpravy sa zavádza povinnosť vrátiť neplatný doklad vysokej školy, pričom porušenie tejto povinnosti by bolo priestupkom prejednávaným ministerstvom školstva (aj pre štátne vysoké školy).

K § 108k

V nadväznosti na ustanovenia o štátnych vysokých školách, podľa ktorých je odvolacím orgánom v prípade konaní na štátnych vysokých školách príslušné ministerstvo, vymedzuje sa rozsah konania týchto ministerstiev ako odvolacieho orgánu v upravovanom konaní.

K bodu 12

Zabezpečuje sa prechod medzi doterajším stavom so skrátenými lehotami na začatie konania v porovnaní s tými, ktoré sú navrhované ako štandardné, t.j. 1 rok pri trestných činoch (bežne 3 roky) a 5 rokov v ostatných prípadoch (bežne 10 rokov).

K čl. II

Účinnosť sa navrhuje vzhľadom na harmonogram schôdzí Národnej rady SR na rok 2019.